

บทวิเคราะห์พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ.2417 – 2477
จากเอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ

จักรฤทธิ อุทโซ

อภินันท์นาการ

จก

ภัทรที่ศรีเทพาลัย ม.มหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พพ
คธ๒๖ป
๒๕๔๒

พ.ศ.2542

ISBN 974-662-297-8

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

3836395 LCCS/M : ศศ.ม.(วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์สถาน / กรมพิพิธภัณฑ์ / พิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร /
การจัดการพิพิธภัณฑ์สถาน/ วัตถุพิพิธภัณฑ์ / การจัดแสดง / ชนชั้นผู้นำสยาม
จักรฤทธิ์ อุทโท : บทวิเคราะห์พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย ระหว่าง
พ.ศ. 2417 – 2477 จากเอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ (An Analysis of the Development of
Museums in Thailand, 1847 – 1934 A.D.) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : อภิญญา บัวสรวง,
M.A., พรทิพย์ อุสุภรัตน์, ศศ.ม., ฉลอง สุนทราวณิชย์, อ.ม., จิตติมา อมรพิเชษฐกุล, Ph.D. 163
หน้า. ISBN 974-662-297-8

การวิจัยนี้ต้องการ ศึกษากิจการพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2417 –
2477 ในประเด็นต่าง ๆ กล่าวคือ การจัดการพิพิธภัณฑ์สถาน วัตถุพิพิธภัณฑ์ การจัดแสดง และบทบาท
ของชนชั้นผู้นำสยามต่อกิจการพิพิธภัณฑ์สถาน โดยใช้เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ
จำนวน 183 ชิ้น เป็นข้อมูลหลักของการวิจัย ทั้งนี้ใช้การวิจัยเอกสาร(documentary research) โดยใช้
แนวทางการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์(historical approach)

ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ.2417 – 2477 มีพัฒนาการ
ที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ พัฒนาการด้านกิจการพิพิธภัณฑ์สถาน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร อาคาร
สถานที่ การเงินและงบประมาณ การรักษาความปลอดภัย รวมถึงวัตถุพิพิธภัณฑ์และการจัดแสดง
พัฒนาการด้านความหมายและสถานภาพของพิพิธภัณฑ์สถาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับนโยบายทางการเมือง
และสังคมในขณะนั้น และพัฒนาการด้านภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์สถาน ที่มีจุดเริ่มต้นจาก
การสะสมส่วนบุคคลจนกระทั่งพัฒนาเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีลักษณะเป็น “พิพิธภัณฑ์สถานทั่วไป”
และ “พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี” ในที่สุด อนึ่ง ชนชั้นผู้นำสยามที่มี
บทบาทเกี่ยวข้องกับกิจการพิพิธภัณฑ์สถานในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา
ดำรงราชานุภาพ เจ้าหมื่นศรีสรรักษ์ พระผดุงสุตภักกฤตย์ และหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์

3836395 LCCS/M : M.A.(CUTURAL STUDIES)

KEY WORDS : MUSEUM/ "KROM PIPITTHAPHAN"/ "PIPITTHAPHANTHASATHAN
SUMRAPPRANAKORN"/ MUSEUM MANAGEMENT/ COLLECTIONS/
PRESENTATION/ SIAMESE ELITE

CHAKKRARITH UTTHO : AN ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF
MUSEUMS IN THAILAND, 1874 – 1934 A.D. THESIS ADVISORS : APINYA
BAUSUANG,M.A. PORNTIP USUPARAT, M.A. CHALONG SOONTRAVANICH, M.A.
CHITTIMA AMORNPICHETKUL, Ph.D. 163 p. ISBN 974 – 662-297-8

The current research studies the development of museums in Thailand, during the period of 1874 – 1934 A.D. in terms of the museum management, museum objects, collection display and role of Thai elites on the museum's activities. Through documentary research via historical approach, the research utilizes 183 archives.

Findings indicate that there were 3 important developments concerning museums during 1874 – 1934 A.D.: the development of museum works ranging from the staff, building, financial matters, displays and care of collections to museum security; the development of a meaning and status of museums which were related to political and social factors at that time; the development of a museum image that originated from private collection to general museum and historical and archeological museum. Thai elites responsible for the developments were noblemen like King Rama V, King Rama VII, Prince Dumrongrachanubhap, Chaomeun Srisorarak, Phra Phadungsullakakrit and Laung Boribanburibhan.